

RUNDĀLES PILS MUZEJA
MUZEJPEDAGOĢISKĀ PROGRAMMA
“SMARŽU VĀZES – POPURIJI”

Muzejpedagoģiskās programmas mērķis – radošā un interaktīvā veidā, izmantojot muzeja krājumu un praktiskus uzdevumus, izglītot dalībniekus par popuriju vēsturi, tajos lietotajiem smaržaugiem un citām sastāvdaļām. Programma iecerēta 5. – 12. klašu skolēniem un citiem interesentiem.

Smaržaugu maisījuma – popurija (*pot-pourri*) – nosaukums tiešā tulkojumā no franču valodas nozīmē “sapuvušais pods”. Šādus maisījumus 17. un 18. gadsimtā iepildīja greznās smaržu vāzēs, kuras dēvēja arī par popurijiem. Muzeja krājumā ir 47 šādas vāzes, liela daļa no tām aplūkojama hercogienes apartamentos.

Cīņa ar nepatīkamiem aromātiem bijusi aktuāla vienmēr, īpaši laikā, kad nebija mūsdienās tik pierasto tualetu ar iespēju noskalošanai lietot ūdeni. Toreiz gandrīz zem katras gultas atradās naktspods, turklāt ārsti bija pārliecināti, ka ūdens atver poras mēra baciļiem, un ieteica mazgāties retāk. Tāpēc telpās nereti izplatījās nepatīkamas smakas, kuras cilvēki centās pārmākt ar smaržvielām un smaržaugiem, jo uzskatīja, ka labs aromāts attīra gaisu un pasargā no slimībām. 16. gadsimtā Francijas karaļa galmā popularitāti iemantoja “Itālijas smaržas” – mazi smaržu flakoni, kurus nēsāja līdzi. Lietoja arī aromatizētus cimdus un *pomanderus* jeb zelta vai sudraba smaržu lodītes, kas pildītas ar ambru – vielu, kas rodas vaļa gremošanas traktā.

Ļoti iecienīti popuriji kļuva 18. gadsimtā, to popularitāti veicināja Francijas karaļa galms. Tas bija laiks, kad cilvēki vēlējās baudīt ne tikai skaistas lietas un vidi, bet arī skaistu smaržu. Svaigu vai kaltētu augu aromāts nebija pietiekami spēcīgs, lai ilgstoši piepildītu telpu.

Popuriju maisījumu sāka veidot jau pavasarī, kad parādās pirmie ziedi, un turpināja papildināt līdz pat vēlam rudenim, ik pa laikam pievienojot dažādu augu ziedus, lapas, mizas, sveķus, sēklas, augļus, koksni un saknes. Obligāti nepieciešama sastāvdaļa bija dzīvnieku izcelsmes aromāti – muskuss (iegūts no muskusbrieža), cibetīns (no civetkaķa), ambra (no vaļa) un kastorīns (no bebra). Šāds maisījums, noturēts kopā ar sāli, kam ir aromātu izvelkoša, saglabājoša un konservējoša iedarbība, un smaržūdeņiem uz alkohola bāzes neizskatās ļoti glīti, toties patīkami smaržo. Gatavo masu lika smaržu vāzēs, kas, novietotas kāda siltuma avota tuvumā, piemēram, uz kamīna, izplatīja aromātu telpā. Palaikam samitrināts ar kādu smaržūdeni uz alkohola bāzes un pēc vajadzības papildināts ar jauniem augiem, sāli un eļļām, popurijs turpina smaržot vairākus gadus un pat gadu desmitus.